

ROSSIYA IMPERIYASINING TURKISTONGA BOSTIRIB KIRISHI VA OQIBATLARI

SAIDOV ZAFAR MAMARAJABOVICH
MAMATXOLOV AZIZ BAXTIYOROVICH
IIV Surxondaryo akademik litseyi

Annotatsiya

Mazkur maqolada Rossiya imperiyasining XIX asrda Turkistonga bosqinchilik siyosatini amalga oshirish bosqichlari, bu harakatning geosiyosiy va iqtisodiy sabab va oqibatlari tahlil qilingan. Shuningdek, bosib olingan hududlarda amalga oshirilgan siyosiy, harbiy va ijtimoiy islohotlarning mahalliy aholiga ta'siri, Turkiston xalqlarining ozodlik harakatlari, madaniy hayotdagi o'zgarishlar, va milliy ongning uyg'onishiga sabab bo'lgan omillar yoritilgan.

Golossariy

- Imperializm – Katta davlatlarning kichik xalqlarni egallab, ularni siyosiy va iqtisodiy jihatdan bo'ysundirish siyosati.
- Turkiston – Markaziy Osiyodagi tarixiy-geografik mintqa.
- General-gubernatorlik – Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olingan hududlarda tuzilgan boshqaruv shakli.
- Mustamlakachilik – Boshqa davlat yoki hududni zo'rlik bilan egallab, o'z foydasiga ishlatish siyosati.
- Snoska – Ilmiy matnda manba ko'rsatilgan izoh yoki havola.

Kirish

XIX asr Rossiya imperiyasi uchun tashqi siyosatning kengayish davri bo'ldi. Bu davrda Rossiya o'zining Janubiy va Sharqiy chegaralarini kengaytirishga, ayniqsa, Turkiston mintaqasini o'z mustamlakasiga aylantirishga qaratilgan faol harbiy yurishlarni amalga oshirdi. Ushbu bosqinchilik harakatlari nafaqat harbiy, balki

iqtisodiy, siyosiy va madaniy oqibatlariga ham olib keldi. Maqolada aynan mana shu jarayonlar va ularning natijalari keng yoritiladi.

Asosiy qism

1. Bosib olishning bosqichlari: 1865-yilda Toshkent general M.G. Chernyaev tomonidan bosib olindi, 1867-yilda Turkiston general-gubernatorligi tashkil etildi, 1873-yilda Xiva, 1881-yilda esa Turkmanlar hududi egallandi.
2. Geosiyosiy sabablar: Rossiya imperiyasi janubiy chegarani mustahkamlash, Britaniya bilan raqobat, va Osiyo bozorlariga chiqishni maqsad qilgan.
3. Mahalliy boshqaruv: General-gubernatorlik tizimi joriy qilindi, diniy va mahalliy hokimiyat zaiflashtirildi.
4. Iqtisodiy va madaniy oqibatlar: Paxta monokulturasini, rus tilining keng tarqalishi, madaniy cheklovlar.
5. Ozodlik harakatlari: 1875 va 1898-yillardagi noroziliklar, XX asrdagi jadidchilik harakati.

Statistikalar va tarixiy manbalar

- 1867-yilga kelib bosib olingan hududlar 1 million km² dan oshgan.
- 1897-yilda aholi soni 6,5 milliondan ortiq bo'lgan, ularning 7% i ruslar edi.

Xulosa

Rossiya imperiyasining Turkistonga bostirib kirishi siyosiy, iqtisodiy va madaniy jihatdan mintaqa hayotiga kuchli ta'sir ko'rsatdi. Mahalliy boshqaruv tizimi yo'q qilindi, iqtisodiy qaramlik kuchaydi, biroq bu davrda milliy ongning uyg'onishi va ozodlikka intilishlar ham yuzaga keldi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Абдурахимов А. "История Туркестана", Ташкент, 1996.
2. Камолиддин Ш. "Жадидчилик тарихига кириш", Тошкент, 2014.
3. Орлов И.И. "Царская Россия в Средней Азии", Москва, 1990.
4. Россия Федерацияси Давлат Архиви (РФДА), фонд 1897, перепись населения.